

Gevolgen van decentralisaties beter doordenken

Decentraliseren is christendemocraten niet onbekend. Maar de wijze waarop Rutte-II dat doet kan met recht ongekend worden genoemd. De omvang van de drie decentralisaties – de Participatiewet, (delen van) de AWBZ en de Jeugdzorg – is groter dan ooit, maar dat geldt ook voor de daarmee gepaard gaande taakstellingen en efficiencykortingen. Het meest vergaande is dat de gemeenten straks verantwoordelijk zijn voor vrijwel het gehele sociale domein. Maar heeft het kabinet deze omslag wel voldoende in al haar consequenties doordacht?

door Maarten Neuteboom

De auteur is stafmedewerker van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en redacteur van Christen Democratische Verkenningen.

De drie decentralisaties in het sociale domein staan niet op zichzelf. Zij passen in een bredere ontwikkeling, waarin de verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheid en samenleving sterk verandert. De naoorlogse verzorgingsstaat maakt langzaam maar zeker plaats voor een participatiesamenleving. Dat betekent dat de rol van het rijk als centralistische regisseur van de samenleving wordt losgelaten, omdat zij niet alleen vaak te inefficiënt en te pretentief wordt bevonden, maar ook omdat vanuit de samenleving – van onderop dus – de roep klinkt om meer ruimte voor burgers en hun organisaties.

Politici moeten niet doen alsof de participatiesamenleving vooral een betere versie van de verzorgingsstaat impliceert

Het mag duidelijk zijn dat christendemocraten vanuit hun politieke filosofie deze beweging *an sich* niet zullen afwijzen. Veel lokale politici van CDA-huize staan dan ook met recht te trappelen van ongeduld om vanaf 2015 handen en voeten te geven aan het nieuwe beleid. Tegelijkertijd is de vraag gerechtvaardigd of het kabinet deze decentralisaties wel voldoende in al haar consequenties heeft doordacht. De vraag stellen is haar beantwoorden: het is eigenlijk wel zeker dat de lokale politiek met tal van paradoxale gevolgen zal worden geconfronteerd. Redenen genoeg voor de redactie van *Christen Democratische Verkenningen* (CDV) – het kwartaaltijdschrift van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA – om aan deze thematiek een nummer te wijden dat binnenkort verschijnt.

Waarom onhoudbaar?

In het CDV-nummer zal de vraag aan de orde worden gesteld hoe het komt dat de moderne verzorgingsstaat in toenemende mate onhoudbaar lijkt. Die onhoudbaarheid hangt volgens christendemocraten logisch samen met de organisatie van de verzorgingsstaat zelf: het weefsel van de samenleving wordt

aangetast doordat mensen afhankelijk worden van de overheid. Mede door de centrale aansturing, die onvermijdelijk samen gaat met verkokering, regeldrift en uniformiteit, groeide de sociale zekerheid uit zijn voegen. De onbetaalbaarheid van de huidige verzorgingsstaat – verergerd door de economische crisis – is dus een gegeven. Maar in de jaarverslagen van de Raad van State wordt niet voor niets geconstateerd dat financiële overwegingen het wetgevingsproces te veel dreigen te overschaduwen. Dit leidt ertoe dat Rutte-II te weinig tijd neemt om zorgvuldig en doordacht genoeg te opereren.

Gevolgen

Positief geduid zal de decentralisatie van sociaal beleid ten eerste leiden tot meer ruimte voor de kracht van lokale gemeenschappen en mogelijkheden voor maatwerk en differentiatie. Maar het is niet alles goud wat er blinkt. Politici moeten niet doen alsof de participatiesamenleving vooral een betere versie van de verzorgingsstaat impliceert. Want behalve dat er een herordening van taken en bevoegdheden plaatsgrijpt in het sociaal domein, zijn straks grote delen van de zorg niet langer meer een recht, maar een voorziening. In gemeenteland zullen dus allerlei verschillen ontstaan in het zorgaanbod, die niet alleen het gevolg zijn van maatwerk, maar samenhangen met de politiek-bestuurlijke en sociaal-economische context van een stad of dorp. De toekomst zal uitwijzen of de lokalisering van solidariteit bestand is tegen de politieke vraag hoeveel gelijkheid op nationaal niveau behoort te worden gegarandeerd.

Ten aanzien van gemeenten speelt ten tweede de vraag of gemeenten er klaar voor zijn om straks het eerste aanspreekpunt voor burgers te zijn. In het CDV-nummer zal daarom worden verkend of de lokale democratie hiertoe aanpassingen behoeft. Ook zal worden stilgestaan bij de vraag of gemeenten een groter eigen belastinggebied nodig hebben. Gemeentelijke uitgaven zullen immers onder druk komen te staan wanneer de lokale politiek enerzijds veel verantwoordelijkheden krijgt toebedeeld, maar anderzijds weinig financieringsruimte heeft.

Ten derde brengen de drie decentralisaties verschillende

paradoxaal gevolgen met zich. Zo is het bijvoorbeeld niet ondenkbaar dat zij leiden tot nieuwe vormen van schaalvergroting, omdat gemeenten zich gedwongen zullen voelen over te gaan tot herindelingen. En waar aan de ene kant maatwerk onmiskenbaar nodig is, komt de lokale overheid straks letterlijk bij de mensen thuis aan de keukentafel meedenken over heel persoonlijke situaties. Dreigt de grens tussen staat en samenleving daarmee niet te vervagen? En hoe voorkomen we dat de participatiesamenleving leidt tot een maatschappij waarin burgers en hun organisaties vooral als een verlengstuk van politiek beleid worden gezien? Over deze en andere vraagstukken kunt u binnenkort meer lezen in de CDV-uitgave over de drie decentralisaties (zie ook kader). •

Reageren? Neuteboom.wi@cda.nl.

Het komende CDV-zomernummer *Decentralisatie* staat onder redactie van Peter Cuyvers, Albert Jan Kruiter, Maarten Neuteboom & Jos Wiene. In dit nummer wordt aan de hand van theoretische reflecties en handzame praktijkvoorbeelden gezocht naar een christendemocratisch en verantwoord handelingsperspectief op de drie decentralisaties. Zie voor meer informatie en abonnementen op CDV: <http://cdv.boomtijdschriften.nl>. Wilt u een los nummer bestellen? Neem dan contact op met de abonnementenadministratie: boomtijdschriften@uitgeverijboom.nl.

CDA BEHOUDT VIJF ZETELS IN EUROPEES PARLEMENT

Vlak voor het ter perse gaan van dit nummer werd de uitslag van de Europese verkiezingen bekendgemaakt. Het CDA blijft de grootste partij, de vijf zetels zijn behouden gebleven. De vijfde zetel kwam er dankzij de lijstverbinding met de ChristenUnie en SGP.

Sybrand Buma gaf in een eerste reactie aan 'dolblij' te zijn met de vijfde zetel. Hij feliciteerde D66 met de voor hun goede uitslag (op die partij werden de meeste stemmen uitgebracht). Buma: 'Onze kandidaten en vrijwilligers hebben topwerk geleverd!' Op de suggestie dat de goede uitslag van het CDA vooral komt door de lage opkomst reageerde Buma als volgt: 'De opkomst was vijf jaar geleden even laag. Sinds 2009 is er echter enorm veel gebeurd. Na de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 doen we het als partij elke keer een slagje beter!'

2009

Vijf jaar geleden analyseerde Corien Wortmann de uitslag van 2009 voor Bestuursforum. Toentertijd was er teleurstelling bij het CDA over het verlies. We kwamen toen van zeven. De verschillen met de uitslag van 2004 waren voor meerdere partijen enorm groot. Wortmann destijds: 'Opvallend waren de forse winst van de PVV (4 zetels) en het enorme verlies van de PvdA (van 7 naar 3 zetels). Ook de SP heeft zwak gepresteerd en het ziet er naar uit dat die partij onder de nieuwe leiding van Agnes Kant aanzienlijk minder trekkracht op kiezers uitoefent.' Wortmann schreef haar bijdrage mede met het oog op de naderende gemeenteraadsverkiezingen van 2010 en wilde daarvoor lering trekken uit de Europese campagne. In het volgende nummer van Bestuursforum blikken we samen met internationaal secretaris van het CDA Bronne Pot en Hans Janssens, campagneleider bij de gemeenteraads- en de Europese verkiezingen terug op de afgelopen campagnes. Ook zullen we

– net als Wortmann in 2009 deed – nagaan welke lessen er voor het CDA te trekken zijn met het oog op de eerstvolgende verkiezingen: de Provinciale Statenverkiezingen en Waterschapsverkiezingen in 2015.

EVP

De Europese Volkspartij blijft de grootste fractie in het Europees Parlement, hoewel er flink werd ingeleverd. Het verschil met de sociaal-democraten is een stuk kleiner geworden dan vijf jaar geleden. Wel hebben beide blokken samen nog steeds een meerderheid in het parlement, ondanks de opmars van een aantal eurosceptische partijen.

Foto: Leonard Walpot

Uitslag in zetels

Partij	2004	2009	2014
CDA	7	5	5
PVV	-	4+1	4
D66	1	3	4
VVD	4	3	3
PvdA	7	3	3
GroenLinks	2	3	2
SP	2	2	2
CU/SGP	2	2	2
PvdD	0	0	1
Europa Transparant	2	-	-

Lees verder op pagina 31.